

Робоча програма навчальної дисципліни «Малюнкові методи в психології» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» Рівне: НУВГП, 2020. 20 с.

Розробник: Шпак С.Г., кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін
Протокол від «27» березня 2020 р. № 11
Зав. кафедри суспільних дисциплін _____ (Олексін Ю.П.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник групи забезпечення
спеціальності _____ Оксентюк Н.В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ ЕМ

Протокол від « » 2020 р. №

Голова науково-методичної ради з якості ННІ ЕМ _____ Н.Е. Ковшун

© Шпак С.Г., 2020 рік
© НУВГП, 2020 рік

ВСТУП

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами організації навчання на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для спеціальності «Психологія» денної/заочної форми навчання.

Курс «Малюнкові методи в психології» є одним із базових у вивченні дисциплін психологічного циклу, який забезпечує цілісність професійної підготовки майбутніх психологів. Глибокі знання проєктивних методів психології дозволять майбутнім спеціалістам адекватно діагностувати та впливати на особистість а різних етапах її життєвого шляху, долати сімейні кризи та конфліктні ситуації, створювати умови для забезпечення її самореалізації.

Міждисциплінарні зв'язки: «Малюнкові методи в психології» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань та умінь щодо закономірностей підсвідомих процесів функціонування психіки. Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Загальна психологія», «Психодіагностика», «Практикум з психології», «Арт-терапія», «Корекційна психологія», «Психологія особистості», «Диференційна психологія» тощо.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Робоча навчальна програма з дисципліни «Малюнкові методи в психології» є нормативним документом Національного університету водного господарства та природокористування, який розроблено кафедрою суспільних дисциплін на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для спеціальності «Психологія» денної форми навчання.

Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Малюнкові методи в психології», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів. «Малюнкові методи в психології» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу

нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань та вмій щодо закономірностей підсвідомих процесів функціонування психіки, особливостей психотерапевтичного впливу на особистість.

Ключові слова: проєктивна методика; графічні ізотехніки; спонтанне малювання; монотипічне малювання; архетипічне малювання; діагностика; інтерпретація.

Abstract

The work curriculum for the discipline "Image methods in psychology" is a normative document of the National University of Water Management and Nature Management, which is developed by the Department of Public Disciplines on the basis of educational and professional program of preparation of bachelors in accordance with the curriculum for the specialty "Psychology" full-time education.

The program determines the amount of knowledge that the bachelor must acquire in accordance with the requirements of educational qualification characteristics, algorithm for studying the educational material of the discipline "Image methods in psychology", the necessary methodological support, components and technology of evaluation of students' educational achievements. "Image methods in psychology" is an integral part of the disciplines of the psychological cycle of the regulatory block. Her study involves the solution of a number of tasks of professional training of specialists of higher qualification, in particular: mastering the system of knowledge and skills on the laws of subconscious processes of functioning of the psyche, the features of psychotherapeutic influence on the individual.

Key words: projective technique; graphic isotechnics; spontaneous drawing; monotypic drawing; archetypal drawing; diagnostics; interpretation.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>05</u> Соціально-поведінкові науки	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 053 «Психологія»		
Змістових модулів – 2		2-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
	4-й		
	Лекції		
	12 год.	2 год.	
	Семінарські		
	18 год.	8 год.	
Самостійна робота			
60 год.	80 год.		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 СРС – 4,5	Рівень вищої освіти: бакалавр	Вид контролю: залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - 0,8 до 0,2; для заочної форми навчання - 0,04 до 0,96.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Малюнкові методи в психології» є формування у майбутнього фахівця загальних та професійних компетенцій системи загальної психологічної підготовки. Засвоєння студентами знань про особливості розвитку особистості та способи надання психологічної допомоги методами психотерапевтичного впливу. Отримання певного власного досвіду професійної діяльності у відповідності з віковими та індивідуальним особливостями людей. Усвідомлення та відчуття закономірностей функціонування людської психіки і набуття навичок активно взаємодіяти та впливати на психіку іншої особистості, враховуючи її потенційні, вікові та індивідуальні психологічні особливості, прогнозувати її поведінку та вчинки тощо.

Предмети на яких базується даний курс: психологія, етика, основи психотерапії, корекційна психологія, вікова психологія, психологічне консультування.

Завданнями курсу є:

- розуміння принципів інтерпретації найбільш відомих проективних малюнкових методик, принципів конструювання малюнкових методик;
- оволодіння навичками підбору малюнкових методик відповідно до контингенту і завдань дослідження та етичних аспектів роботи;
- використання малюнкових методик при постановці диференціального діагнозу; складати протокол обстеження і діагностичного висновку;
- до практики застосування малюнкових методик в різних сферах діяльності психолога та діагностичі випробовуваних з певними нозологіями.
- розкрити основні закони та закономірності підсвідомих процесів психічного розвитку людини;
- з'ясувати зміст та особливості проективних напрямків;
- ознайомити студентів з основними проективними методами та особливостями арт-терапевтичної допомоги;
- формувати знань загально-методологічного характеру;
- розвинути навички встановлення контакту, партнерської взаємодії, візуальної психодіагностики, конструктивного підходу у вирішенні

проблем соціальної взаємодії;

- формування практичних навичок індивідуальної та групової роботи проєктивними методами.

Вивчення навчальної дисципліни «Малюнкові методи в психології» спрямовано на формування таких компетенцій:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері соціальної допомоги, що передбачає надання психологічної допомоги особистості проєктивними методами.

Загальні компетентності: здатність до абстрактного та логічного мислення; здатність діяти на основі етичних суджень; здатність до здійснення комунікативної взаємодії; креативності у виборі методик; здатність навчатися, навчати та самонавчатися.

Фахові (спеціальні) компетентності спеціальності: здатність до професійної діяльності у відповідності з віковими та індивідуальним особливостями людей, здатність до встановлення контакту, партнерської взаємодії, візуальної психодіагностики, конструктивного підходу у вирішенні проблем соціальної взаємодії, покращення, корекції та розвитку власної комунікативної компетентності.

Очікувані результати навчання: розуміння предмета «Малюнкові методи в психології», що ґрунтується на визнанні особливостей психічного розвитку людини в процесі діяльності, яка поєднує в собі соціальне і психічне, їхню взаємодію та взаємозв'язок; формування у майбутнього фахівця загальних та професійних компетенцій, системи загальної психологічної підготовки, уміння використовувати психологічні знання при організації психологічної роботи проєктивними методами з людьми різного віку вирішення практичних, професійних і наукових завдань, стійке позитивне настановлення на іншу людину та допомогу їй, орієнтуватися у власному досвіді спілкування, що є необхідною передумовою і складовою розвитку психологічної компетентності у міжособистісних взаєминах.

В результаті освоєння дисципліни студент повинен

знати:

- функції, види, мету і завдання малюнкові методи
- основні категорії та малюнкові методики;
- принципи інтерпретації найбільш відомих проєктивних малюнкових методик;

- принципи конструювання малюнкових методик;
- шляхи організації психотерапевтичної роботи, із застосуванням малюнкових методик.

вміти:

- самостійно вивчати та аналізувати спеціальну психологічну літературу;
- володіти навичками проведення психологічного обстеження методами арт-терапії та інтерпретації його результатів;
- володіти навичками підбору малюнкових методик відповідно до контингенту і завдань дослідження та етичних аспектів роботи;
- використовувати малюнкові методики при постановці диференціального діагнозу; складати протокол обстеження і діагностичного висновку;
- на практиці застосувати малюнкові методики в різних сферах діяльності психолога та діагностиці випробовуваних з певними нозологіями;
- орієнтуватися в різноманітті малюнкових напрямків, аналізувати та інтерпретувати проєктивний матеріал;
- підбирати комплекс адекватних проєктивних методів для діагностики та ефективного розвитку, корекції та терапії;
- створювати власні проєктивні методики.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Загальна характеристика малюнкових методів

Тема 1. Предмет, історія та методологія малюнкових технологій вивчення особистості

Основні положення малюнкових технологій вивчення особистості. Історичний шлях методів допомоги особистості. Особливості та передумови виникнення сучасних напрямків ізотерапії.

Основні поняття: малюнок; проєкція; проєктивна методика; ізотерапія.

Тема 2. Особливості малюнкових методик дослідження

особистості

Індивідуальна та групова ізотерапія. Художні форми роботи і ізотерапевтичні вправи в психологічному забезпеченні професійної діяльності психолога практика Типологія малюнкових методик дослідження особистості: вільні, тематичні (особистісні, сімейні).

Основні поняття: малюнок: вільний, тематичний особистісний, сімейний; ізотерапія.

Тема 3. Діагностичні можливості малюнкових методик

Оцінка діагностичних параметрів у проєктивному малюнку. Метод творчих інсталяцій. Віннікот «Метод каракулей». Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. Символізм кольору. Кольорова карта для ізотерапії. Інтерпретація ліній.

Основні поняття: психомалюнок; діагностика; інтерпретація; колір; кольорова карта.

Модуль 2

Змістовний модуль 2. Практичне застосування малюнкових методів

Тема 4. Інтерпретація проєктивних малюнкових методик

Використання психомалюнків, функції психомалюнків в арттерапевтичній роботі. Принципи застосування малюнка у психодіагностиці. Проєктивні малюнкові методи: Методика «Дім. Дерево. Людина»; Методика «Малюнок неіснуючої тварин»; Методика «Малюнок сім'ї». Способи інтерпретації психомалюнків. Етичні принципи малюнкових методів психологічного дослідження.

Основні поняття: проєктивний малюнок; діагностика; інтерпретація; етичні принципи.

Тема 5. Дитячий малюнок: етапи розвитку і особливості інтерпретації

Особливості психодіагностики та психотерапії дітей та підлітків проєктивними методами. Особливості та методичні підходи до малюнкових методів у роботі з дітьми та підлітками. Проєктивні малюнкові методи: Методика «Людина під дощем»; Методика «Кактус»; Методика «Моя сім'я»; Методика «Баранчик в пляшці». Інтерпретація малюнків. Робота з мандалами.

Основні поняття: проєктивний малюнок дітей та підлітків; діагностика; інтерпретація; етичні принципи; мандали.

Тема 6. Ізотерапевтичний інструментарій

Графічні ізотехніки. Прийоми роботи з фарбами, олівцями, фломастерами та допоміжними засобами для них (пензлі, ролики, губки тощо); використання графічних технік у психодіагностичній та психокорекційній роботі. Робота з кольорами. Інтерпретація кольорів в ізотерапії. Спонтанне малювання. Монотипічне малювання. Архетипічне малювання. Робота з образами. Робота з емоціями. Індивідуальні та групові форми використання психомалюнків у психокорекції. Етичні принципи малюнкових методів психологічного дослідження.

Основні поняття: графічні ізотехніки; спонтанне малювання; монотипічне малювання; архетипічне малювання; діагностика; інтерпретація; етичні принципи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовний модуль 1. Загальна характеристика малюнкових методів								
Тема 1. Предмет, історія та методологія малюнкових технологій вивчення особистості	13	2	2	9	13	2	-	11
Тема 2. Особливості малюнкових методик дослідження особистості	13	2	2	9	13	-	-	13
Тема 3. Діагностичні можливості малюнкових методик	13	2	2	9	13	-	2	11
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	39	6	6	27	39	2	2	35
Модуль 2								
Змістовний модуль 2. Практичне застосування малюнкових методів								
Тема 4. Інтерпретація проєктивних малюнкових методик	17	2	4	11	17	-	2	15
Тема 5. Дитячий малюнок: етапи розвитку і особливості інтерпретації	17	2	4	11	17	-	2	15
Тема 6. Ізотерапевтичний інструментарій	17	2	4	11	17	-	2	15
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	51	6	12	33	51	-	6	45
Усього годин	90	12	18	60	90	2	8	80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.	З.ф.
1.	Предмет, історія та методологія малюнкових технологій вивчення особистості	2	-
2.	Особливості малюнкових методик дослідження особистості	2	-
3.	Діагностичні можливості малюнкових методик	2	2
4.	Інтерпретація проєктивних малюнкових методик	4	2
5.	Дитячий малюнок: етапи розвитку і особливості інтерпретації	4	2
6.	Ізотерапевтичний інструментарій	4	2
	Разом	18	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.	З.ф.
1.	Історія виникнення та розвитку малюнкових технологій	9	11
2.	Області застосування та терапевтичні можливості малюнкових методик	9	13
3.	Ізотерапія в роботі з глибинним несвідомим	9	11
4.	Інтегративні методи ізотерапії в роботі з психосоматикою	11	15
5.	Індивідуальна та групова форми ізотерапевтичної роботи	11	15
6.	Іноваційні напрямки та перспективи сучасної ізотерапії	11	15
	Разом	60	80

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Малюнкові методи в психології» використовуються пояснювально-ілюстративні з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- розв’язання проблемних завдань;
- виконання індивідуальних психологічних досліджень;
- тестових завдань;
- прийомів рольової гри;
- доповідей та повідомлень;
- активізації самостійного вивчення студентами літератури;
- навчальних дискусій.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						М 1	М 2	Су ма
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			20	20	100
T1	T2	T3	T4	T4	T6			
10	10	10	10	10	10			
60								

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

Види занять	Бали
1. Поточна складова оцінювання	
1.1. Предмет, історія та методологія малюнкових технологій вивчення особистості	5
1.2. Особливості малюнкових методик дослідження особистості	7
1.3. Діагностичні можливості малюнкових методик	7
1.4. Інтерпретація проєктивних малюнкових методик	7
1.5. Дитячий малюнок: етапи розвитку і особливості інтерпретації	7
1.6. Ізотерапевтичний інструментарій	7
1.9. Самостійна робота	20
Всього поточна складова оцінювання:	60
2. Підсумкова складова оцінювання	
1.1. Модульний контроль №1	20
1.2. Модульний контроль №2	20
Всього підсумкова складова оцінювання:	40
Разом:	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	відмінно	Зараховано
82–89		

74–81	добре	
64–73	задовільно	
60–63		
35–59	незадовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Малюнкові методи в психології» включає:

1. 07-03-265 Методичні вказівки до семінарських занять навчальної дисципліни «Малюнкові методи в психології» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія». Рівне: НУВГП, 2020. 40 с.
2. Опорні конспекти лекцій
4. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
6. Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Малюнкові методи в психології».

11. Рекомендована література

Базова література

1. Александров А.А. Современная психотерапия: Курс лекций. – Санкт Петербург : Питер, 2004.- 670 с.
2. Анисимова Н.В. Рисуночные тесты в диагностике психоэмоционального состояния ребенка // Известия

- Пензенского государственного педагогического университета им. В.Г. Белинского. Естественные науки. 2010. №17 (21). С.82–84.
3. Бурлакова Н.С., Олешкевич В.И. Проективные методы: теория и практика применения к исследованию личности ребенка. Москва : 2001. – 160 с.
 4. Дженингс С., Минде А. "Сны, маски и образы. Практикум по арт-терапии". Москва : 2003. – 187 с.
 5. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д., Грабенко Т. М. Практикум по креативной терапии. Санкт Петербург : Речь, 2001. С. 149–150.
 6. Киселева М.В. Арт-терапия в работе с детьми: Руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми. – Санкт Петербург : Речь, 2006. – 160 с.
 7. Колошина Т.Ю., Трусъ А.А. Арт-терапевтические техники в тренинге: характеристики и использование. Практическое пособие для тренера. \ Т.Ю. Колошина. Санкт Петербург : Речь, 2010. – 180 с.
 8. Копытин А.И. Арт-терапия детей и подростков / А.И. Копытин, Е.Е. Свистовская – Москва : Когито-Центр, 2007. – 196 с.
 9. Копытин А.И. Арт-терапия женских проблем / Под ред. А.И. Копытина. – Москва : Когито-Центр, 2010
 10. Копытин А.И. Диагностика в арт-терапии. Метод "Мандала" / ред. А.И.Копытина. Санкт Петербург : 2002.
 11. Копытин А.И. Практикум по арт-терапии / Под ред. А. И. Копытина. Санкт Петербург : Питер, 2002, 440 с.
 12. Копытин А.И. Руководство по групповой арт-терапии / А.И. Копытин – Санкт Петербург : Речь, 2003. – 319 с.
 13. Копытин А.И. Руководство по детско-подростковой и семейной арттерапии / А.И. Копытин, Е.Е. Свистовская. – Санкт Петербург : Речь, 2010. - 256 с.
 14. Копытин А.И. "Системная арт-терапия" / А.И. Копытин. Санкт Петербург : Питер, 2001.
 15. Копытин А.И. "Техники аналитической арт-терапии: исцеляющие путешествия"/ А.И. Копытин, Корт Б. Санкт Петербург : Речь, 2007.
 16. Копытин А.И., Свистовская Е.Е. Руководство по детско-подростковой и семейной арттерапии. – Санкт Петербург : Речь, 2010. - 256 с.
 17. Лебедева Л.Д. "Практика арт-терапии: подходы, диагностика" /

- Л.Д. Лебедева. Санкт Петербург : Речь, 2003.
18. Проективная психология (пер. с англ.) под ред. Л. Абта и Л. Беллака, М.: Эксмо-пресс, 2000.
 19. Пурнис Н.Е. "Арт-терапия. Аспекты трансперсональной психологии" / Н.Е. Пурнис. Санкт Петербург : Речь, 2008.
 20. Романова Е. С. Графические методы в практической психологии / Е.С. Романова. Санкт Петербург : Речь, 2001
 21. Хоментаскас Г.Т. Использование детского рисунка для исследования внутрисемейных отношений // Вопросы психологии. 1986. № 1. С.165–171.
 22. Ширн Ч. “Рисунок семьи” как методика изучения детско-родительских взаимоотношений // Альманах психологических тестов. Рисуночные тесты. / Ч. Ширн, К. Расселл. Москва : КСП, 1997. С. 272 – 285.
 23. Шляпникова. И.А. Проективные методы психодиагностики. Учебное пособие. Под редакцией Е.Л. Солдатовой. Челябинск. Издательство ЮУрГУ, 2005.
 24. Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. Санкт Петербург : Изд-во Пирожкова, 2001. С. 219 – 228 (Глава “Семейные рисунки”).
 25. Элькин В.М. Театр цвета и мелодии Ваших страстей. Цветовая психология и психотерапия шедеврами искусства. Гармонизация цветовых программ жизни и Ваши тайные способности. - Санкт Петербург : ИД «Петрополис», 2005.

Допоміжна література

1. Александров А.А. Современная психотерапия: Курс лекций. – Санкт Петербург : Питер, 2004.- 670 с.
2. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А.Ф. Бондаренко. – Київ : Освіта України, 2007.- 332 с.
3. Винникотт Д.В. Игра и реальность. – Москва : Институт Общегуманитарных Исследований, 2008.
4. Дилео Д. Детский рисунок: диагностика и интерпретация. Москва : Апрель Пресс, Изд-во ЭксмоПресс, 2001.
5. Мэй Р. Мужество творить / Пер. с английского – Москва : Институт общегуманитарных исследований, 2008.

6. Островская А.М. Целительная сила творчества. - Материал с сайта «Междустрочие... Сайт о психологии и творчестве», <http://anna-ostrov.my1.ru/publ/38-1-0-56>
7. Папуш М. Психотехника экзистенциального выбора / Михаил Папуш. — Институт общегуманитарных исследований, 2001
8. Ферс Г. М. Тайный мир рисунка. Санкт Петербург : Европейский дом, 2000.
9. Фрейд З. Воспоминания Леонардо да Винчи о раннем детстве / Фрейд З. Пер. с нем. Р.Додельцева, М.Попова. - Санкт Петербург : Азбука-классика, 2007.
10. Холмс П. Внутренний мир снаружи: Теория объектных отношений и психодрама/Пер. с англ. Р.Р. Муртазина. — Москва : Независимая фирма «Класс», 1999. — 288 с.
11. Юнг К.Г. Тэвистокские лекции / К.Г. Юнг. Киев : Синто, 1995.
12. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції. Київ : Либідь, 1996.

12. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>
2. Сайт «Научная сеть» - <http://www.nature.ru/>
3. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>
4. Сайт «Cyberleninka» - <https://cyberleninka.ru/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/> Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>
6. Сайт «Научная сеть» - <http://www.nature.ru/>
7. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>
8. Сайт «Cyberleninka» - <https://cyberleninka.ru/>
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>
10. Нормативні документи, які регламентують діяльність психотерапевтичної мережі в Україні. –Методичні рекомендації. – Михайлов Б.М., Сердюк О.І., Федосєєв В.А. Режим доступу: [www. psychiatry.ua](http://www.psychiatry.ua)
11. Офіційний сайт міністерства охорони здоров'я України. Режим доступу: sapravi.narod.ru/publ

12. Сайт Міжнародної академії коучингу: <http://www.coacha.ru/>
13. <http://psylib.kiev.ua>.
14. <http://flogiston.ru/library>
15. <http://www.psychology.ru/Library>.
16. <http://psyberia.ru>
17. <http://www.i-u.ru/biblio/default.aspx>
18. <http://go2bsu.narod.ru/libr/index.htm>
19. <http://scitylibrary.h11.ru/Library.htm>
20. <http://scitylibrary.h11.ru/Library.htm>